

**Pregó de Santa Tecla 1979,
per M. Aurèlia Capmany**

Pregó

Molt Honorable President; digníssimes autoritats; ciutadans de Tarragona:

He de ser sincera i he de dir que si em donessin a escollir mil vides, escolliria aquesta que m'ha estat donada, i el moment present que estem vivint. Sortir d'una derrota per entrar en una reconstrucció. Jo crec que tots som tan plenament conscients que estem vivint aquesta tasca, que no hi ha acte ni moment que se'ns faci present aquesta experiència que estem vivint; i l'estem vivint intensament tots.

Segur que algú es preguntarà per què tots nosaltres que hem lluitat tant pel futur, i que tenim tantes coses a fer, després d'un llarg temps de desgovern; per què nosaltres volem perpetuar una cosa tan antiga, tan vella, tan remota com és una festa major.

Perquè nosaltres volem canviar a fons la societat i fer-la més digna, i que no hi hagi esclaus ni amos, i que no hi hagi injustícia; perquè recordem una santa, Santa Tecla; perquè celebrem una festa major, i perquè ens alegrem de l'arribada de l'hora de la festa, perquè han acabat les veremes, perquè el camp entra en el repòs de l'hivern. I ens preguntem per què tenim dret a la festa i a l'alegria, i ens agrada sortir al carrer i alegrar-nos amb la gent, amb tothom. Perquè volem fer nostra aquesta festa major.

Jo crec que tots tenim dret a la nostra herència, al nostre passat; tenim dret a escollir allò que és just, perquè del passat hi ha moltes coses justes, i precisament, perquè ens han amagat el nostre passat i ens l'han volgut destruir tenim precisament una feina de reconstrucció, de recuperació d'aquest nostre passat. Precisament per això nosaltres volem tornar a reprendre aquest camí de les festes majors alegres i nostres.

I vet aquí que la santa tarragonina se'm representa en la imatge que hi ha a la catedral de Tarragona; una imatge en la qual es veu Santa

Tecla, en un bassiol ple de serps; i jo he pensat avui, tot recordant aquesta santa tan intrèpida, que els nostres Ajuntaments democràtics s'assemblen una mica a Santa Tecla, en un bassiol ple de serps.

Santa Tecla era una dona intrèpida i progressista, i us diré unes quantes coses de la seva vida, i veureu que tinc raó. Els sants són la cara humana de l'Església, i el poble sap molt bé que els sants són seus, i els fa seus, i els atribueix tots aquells actes de justícia que ell vol expressar; i Santa Tecla és una santa decidida i, si no fos una mica atrevit, fins i tot diria una Santa que, en les nostres condicions, li dirien bon tros feminista. Santa Tecla, segons ens explica la llegenda àuria, era a la finestra quan va veure passar Sant Pau que anava a predicar; fixeu-vos que us dic que era a la finestra; això és una cosa molt intrèpida per a una dona; les dones estaven molt tancades a casa, i sortir a la finestra era ja un gest d'audàcia; recordem que el nostre poble expressa sempre totes les opinions possibles; de vegades amb el seu antifeminisme, amb la seva reacció contra la dona, té adagis molt significatius; hi ha aquell cèlebre adagi, que segur ja coneixereu, que diu: "Vinya vora camí, camí vora riera i dona finestrera solen tenir mala fi". Doncs bé, Santa Tecla era una dona finestrera, va treure el cap a la finestra, và sortir del clos familiar i va sentir predicar Sant Pau, i li va agradar, li van agradar les coses que deia Sant Pau, aquelles coses que parlaven d'una humanitat redimida; i Santa Tecla va decidir sortir de casa, segon acte audaç de Santa Tecla, i no solament va sortir de casa sinó que ens explica la llegenda àuria que per poder passar la vigilància del porter, que no l'hauria deixada sortir de casa, li va donar la seva capa de seda, o sigui que Santa Tecla va fer també un altre acte molt clarament significatiu: es va desprendre d'una exuberant forma de vestir, va deixar la capa de seda al porter i va sortir sense capa de seda. Un altre fet de Santa Tecla: se les va enginyar, perquè a més a més d'intrèpida era molt eixerida, per aconseguir visitar Sant Pau a la presó. Les nostres dones en saben una llarga experiència, de visites a la presó. Tota aquesta audàcia de Santa Tecla va portar-la naturalment al martiri, a les tortures, i Santa Tecla en va sortir triomfant. És una d'aquestes famoses tortures que ens explica la llegenda àuria i que tenim a la catedral de Tarragona en aquest magnífic retaule de Pere Joan, en aquella imatge tan bonica de Santa Tecla, que va ésser llançada a una bassa d'aigües pudents, amb moltes serps i molts galàpets; evidentment ens sona, això d'aigües pudents amb moltes serps i molts galàpets. Tota aquesta història de Santa Tecla, jo l'he explicada perquè sàpiga el poble viure la seva festa, i d'això potser ens n'havíem oblidat una miqueta, i ens n'havíem oblidat una miqueta perquè hem estat tan

apressats aquests últims anys, aquests últims quaranta anys, teníem tantes feines urgents, teníem tantes coses immediates, que ens vam anar tornant terriblement seriosos, terriblement pensatius, terriblement predicadors, perquè era tanta la feina que teníem a les mans que no ens recordàvem de fer festa. I tenim el dret a la festa, perquè una de les coses que hem oblidat és que el treball no pot completar una vida. Els puritans ens han dit moltes vegades que el treball és la vida de l'home i ens han enredat; el treball és un deure, sens cap mena de dubte i l'hem de fer, el treball és un deure, però l'alegria és un dret, i per tant hem de treballar, però també hem d'alegrar-nos, i si no ens sabem alegrar, no sabrem de viure. Justament fa uns quants dies, i vull referir-m'hi de passada, perquè m'he sorprès amb aquestes prèdiques d'aquests senyors feudals andalusos, vaig llegir una frase que deia "els andalusos han vingut a Catalunya a treballar i no a aprendre idiomes", i jo em vaig preguntar: i com diu aquest senyor andalús què és el que ha de fer un treballador? Pot fer el que vulgui, pot aprendre idiomes, o jugar al bridge o fer sonets, o fer el que li doni la gana, perquè el seu deure naturalment és de treballar, i tots hauríem de treballar, no uns sí i els altres no, sinó tots. Ara, tots tenim dret al lleure, a l'alegria, a fer sonets, a jugar, a fer tot el que el poble ha sabut fer justament quan té la feina honestament acabada. Aquí el retorn a la nostra alegria del treball crec que és una de les conquestes de la nova llibertat. Moltes vegades, quan es parla, en aquestes circumstàncies que vivim, del desencís, de la pressa que té tota la gent, una pressa molt legítima, això ho comprenc molt bé, tots voldríem que les coses estiguessin solucionades ara mateix, no demà, ni demà passat, sinó avui mateix; jo recordo una vegada que el nostre estimat cantant Lluís Llach es queixava que els nostres polítics no corrien prou, i jo li vaig dir que certament ens hauria agradat molt que tot hagués quedat solucionat amb una sessió de cant al palau dels esports, però no van així les coses; hem d'anar a poc a poc, amb pausa i amb mesura, perquè hem sortit d'un camp de concentració i estem a camp ras, estem a l'aire lliure, però en un despoblat ple de terrossos, enrunat, perquè han passat quaranta anys de destrossa, i quaranta anys són molts anys, i han fet una feina destructora immensa, ens han aprovincianat, ens han destruït la nostra columna vertebral, ens han fet perdre la fe en nosaltres mateixos; i nosaltres hem de recuperar aquesta fe en nosaltres mateixos, en la nostra identitat nacional, en la nostra veritat.

Aquell gran home que es deia Francesc Layret a qui jo havia tingut sempre una devoció particular, que va ésser assassinat pel seu esperit de justícia, deia en un breu article molt clar: el segle XIX va conquerir les

llibertats polítiques, però nosaltres hem sabut que les llibertats polítiques no existeixen si no hi ha una llibertat econòmica, si no hi ha una equitat econòmica; l'home que no té llibertat econòmica, que no té llibertat social, no pot fruitir de la llibertat política. Però jo afegeixo: no oblidem que els assoliments econòmics no ens basten, que no hem d'oblidar mai tampoc aquells ideals polítics que els homes del segle XIX van saber defensar, és a dir, que hem de lluitar per la nostra vida, i la nostra vida justa; però no en tenim prou, nosaltres tenim una altra cosa molt important, que és la nostra identitat nacional, i això ho hem après molt bé; perquè, això sí, el poble també sap que els mals porten fruits bons; els mals de vegades produeixen unes qualitats; ens han destruït amb tanta insistència, ens han perseguit amb tanta insistència, que jo estic convençuda que pocs pobles hi ha al món que sàpiguen tant com nosaltres el que som i el que volem ser; hem estat molts anys vivint de cara a la destrucció, i precisament cada cosa que ens robaven, cada institució que esberlaven, sabem que ens estaven prenent trossos de nosaltres mateixos, i per tant, sabem molt bé com hem de construir, i com hem anat construint tots junts durant aquests anys, i quan dic tots junts em refereixo a nosaltres, els que hem heretat el record dels que van viure per aquesta terra nostra, i els nous arribats. Hem lluitat junts colze a colze amb els que venien de les províncies del sud a buscar feina i trobaven feina, i, a més a més de la feina, un ideal per lluitar; perquè com que la nostra terra i la nostra pàtria i la nostra nació estaven tan destruïdes, les havíem de reconstruir entre tots, cada dia, un dia darrera l'altre, protestant, negant-nos a acceptar precisament aquesta destrucció que ens imposaven.

Viure en un país que ha arribat al fons, de tanta desfeta, i reconstruir-lo, és una de les coses més belles d'aquest món, perquè sortosament no estem sols, sortosament els homes d'aquell terrible 1939 se'n van anar de la nostra terra, perquè no els va tocar altre remei que anar-se'n de la nostra terra, perquè l'exili era un acte de militància política i de nacionalisme, aquests homes ens han deixat una herència, una herència greu, importantíssima, no solament una herència de fidelitat, no solament una herència de continuïtat, de persistència, en contra de totes les defallences, en contra de totes les burles. Recordeu-vos que érem uns quants, que érem uns pocs. Encara recordo el meu estimat fotògraf Pau Barceló, que ens deia cada vegada que venia a un acte semiclandestí: Què, els 30 de sempre? I recordo que aquell cèlebre 11 de setembre m'hi vaig trobar de cara i li vaig dir: Pau, no som els 30 de sempre, no som els 30 de sempre. I no ho som perquè hi ha hagut uns homes fide-

líssims que ens han deixat una herència; i entre aquests homes fidelíssims que no tenim entre nosaltres, que no tornaran mai més, però que són aquí, hi ha Antoni Rovira i Virgili. Fa molt temps, un ministre espanyol ens va escriure una carta als caps clars del país, demanant-nos suggeriments per al Ministeri de Cultura; jo li vaig contestar que tot el que ens havien robat, tots els assassinats que s'havien comès, tots els morts que pesen sobre la consciència d'aquesta classe social que ha estat la representant d'aquell Estat opressor, no ens els tornaran mai més. Tot allò que hem perdut no ens ho tornaran mai més, però tanmateix hem ressuscitat d'aquestes cendres i hem ressuscitat gràcies al fet que aquests homes que han mort a l'exili i que han sabut mantenir el seu tremp, aquests homes han existit, i nosaltres recollim les seves paraules. Antoni Rovira i Virgili era, en aquest sentit, un home que pot servir d'exemple, perquè era un historiador, i perquè era un historiador amb una idea molt clara del que volia fer i de la història que volia explicar. Diuen que Claude Bernard, el científic, va formular la següent frase, que jo trobo molt aclaridora: "El científic que no sap què busca, no busca", aquell que no fa una programació d'allò que vol trobar en la seva experiència no hi ha experiència que li valgui, i els fets, les coses, són orbes i són sordes, si no tenen la pregunta adequada que les faci sortir de la seva inanitat. Antoni Rovira i Virgili sabia fer la pregunta adequada, sabia què demanava a la història, sabia quins fets havien de sortir d'aquesta amalgama de documents per convertir-se en una història coherent, una història veritable, perquè una de les altres qualitats d'Antoni Rovira i Virgili és que no li feia por la veritat, no feia allò que se'n diu triomfalisme. Ja sabem que el nostre poble ha estat tan bastonejat, que ja tenim com una mena de tic nerviós i no hi ha discurs que no comenci dient "no vull fer triomfalisme". Quan ho sento de vegades em vénen ganes de dir: "doncs faci home faci", perquè ja seria hora que poguéssim respirar una miqueta bé.

En el cas de l'historiador és molt important la visió de la veritat, i precisament Antoni Rovira i Virgili no era en absolut un historiador romàntic; és a dir, no era un historiador que volia fer una història de la pàtria magnífica sempre amb tota la raó del món enfront dels enemics; en canvi, sabia fer una història amb nervi interior, que el conduïa a uns coneixements de veritat, perquè l'acumulació de fets no és història, l'acumulació de fets és només inventari, la història és allò que refem en la nostra pròpia experiència i amb la nostra pròpia intencionalitat; aquest home de la veritat, aquest home que ens ha deixat aquesta magnífica *Història Nacional de Catalunya*, on podem anar a pouar tots els seus coneixements, aquest home va escriure un dels llibres més impres-

sionants, més humanament impressionants que s'han escrit des de la nostra derrota. Em refereixo a aquell llibre que de segur que ja coneixeu: *Els darrers dies de la Catalunya Republicana*, és un llibre amarg, és un llibre terrible, és un llibre que no descarta ni una de les veritats, ni una de les nostres febleses; però dit amb un tremp poètic, dit amb una força èpica que converteix un llibre que no és més que el seu diari íntim en el moment de la derrota en un gran poema. Jo vull acabar avui amb un record d'Antoni Rovira i Virgili amb aquelles paraules que ell va escriure i que són la nostra herència, i en aquesta herència volem ser fidels: "Jurament de l'exiliat. Ara que Catalunya ha caigut trencada, esclafada, vençuda per la força, ara que volen esborrar el seu nom de la geografia, el seu idioma de la literatura, el seu amor dels cors; ara que Catalunya sembla que es desfai, desaparegui en el clot negre de la persecució i de l'odi, ara que centenars de milers de catalans han de sortir de la pàtria envaïda pels vells enemics i per enemics nous, ara que és una hora de dolor i d'amargor, el meu pensament nacional s'afirma amb més vigoria. Enmig del present desolat i tràgic, poso la meva esperança en els dies que vindran, en el dret que triomfarà, en les llibertats que es restabliran, en la llengua que persistirà; no em descoratjo, no renuncio, no deserto, i somnio en la més gran Catalunya, la més gran pel territori, la més gran per la llibertat, la més gran per la civilització; d'ella sortirà el definitiu redreçament de la nostra història si els catalans sabem aprofitar les duríssimes lliçons que hem rebut, treballant tot allò que jo pugui perquè ressorgeixi més sòlida, més pròspera i més noble que abans la pàtria caiguda. Aquest és, mentre el tren en marxa m'allunya de Perpinyà, el meu jurament de català nacional; que tots els catalans exiliats facin i compleixin el mateix jurament, i vindrà el dia que podrem alçar damunt la recobrada terra de Catalunya les nostres veus, la nostra bandera i el nostre ideal". Antoni Rovira i Virgili, així sigui.

M. AURÈLIA CAPMANY